

A Study of the Readability of Hedyehaye Asemani Textbooks for Grades Four and Five Based on Gunning Scale

Abbas Shekari, Zakyeh Najareyan

¹Assistant Professor, Department of Education, University of
Kashan, Kashan, Iran

²Master of Educational Psychology, University of Kashan, Kashan,
Iran

Abstract

The purpose of the present study was to investigate the readability of textbooks for grades four and five in primary schools - Hedyehaye Asemani - in Iran to see how appropriate they are for the intended grades. The study used a content analysis approach using the indicators defined by Gunning. The textbook for grade four includes 23 lessons in 80 pages whereas the textbook for Grade Five includes 23 lessons in 103 pages. Our analysis shows that the readability of the books vary significantly in different parts and are well above the levels of the students in both grades. The analyses indicate the books are not at appropriate readability levels for the grades.

Key Words: Content Analysis, Gunning, Hedyehaye Asemani Textbooks, Primary school

تعیین شاخص‌های سطح خوانایی گانینگ در محتوای کتاب هدیه‌های آسمانی چهارم و پنجم ابتدایی ایران

عباس شکاری*، زکیه نجاریان

^۱استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران
^۲کارشناس ارشد گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، دستیابی به میزان سطح خوانایی کتاب‌های هدیه‌های آسمانی پایه چهارم و پنجم ابتدایی، بررسی تفاوت سطح خوانایی کتاب‌های هدیه‌های آسمانی چهارم و پنجم ابتدایی از نظر تناسب با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان و مقایسه آنها با سطح توانایی خوانایی دانش‌آموزان از نظر میزان تناسب متون است. انتخاب روش پژوهش بر اساس تحلیل محتوا و با استفاده از فرمول تعیین شاخص‌های سطح خوانایی گانینگ است. موضوع مورد مطالعه کتاب هدیه‌های آسمانی چهارم ابتدایی شامل ۲۳ درس در ۸۰ صفحه و کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم ابتدایی در برگزیده ۲۳ درس در ۱۰۳ صفحه است. یافته‌های به دست آمده از این پژوهش نمایانگر آن است که در میزان سطح خوانایی بخش‌های اول و دوم کتاب پایه چهارم با بخش سوم تفاوت محسوسی وجود دارد. و هر سه بخش در سطح بالاتر از سطح توانایی دانش‌آموزان این پایه قرار دارد. همچنین میان سطح خوانایی بخش‌های دوم و سوم کتاب پنجم با بخش اول تفاوت وجود دارد و هر دو متن از نظر سطح خوانایی بالاتر از سطح توانایی دانش‌آموزان کلاس پنجم است. بنابراین هیچ یک از این دو کتاب متناسب با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان این دو مقطع تحصیلی نیست و دارای میزانی از درجه دشواری در خوانایی است.

واژگان کلیدی: تحلیل محتوا، سطح خوانایی، فرمول گانینگ، کتاب هدیه‌های آسمانی، دوره ابتدایی

مقدمه

یادگیری در دوران کودکی از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا این امر بر ساخت شخصیت فرد هم از نظر علمی و هم از نظر کیفی تأثیر دارد و این دوره و یادگیری‌های آن مقدمه‌ای برای دستیابی به معرفت‌های بعدی خواهد بود. بنابراین هر گونه تعلل در تدوین و تألیف منابع یادگیری این دوره و آموزش‌های خاص آن، پیامدهای سوء و شاید دائمی به همراه خواهد داشت (رضایی، ۱۳۸۰). در این میان برای تغییر و تعدیل رفتار فراگیران، نقش اساسی بر عهده آموزش و پرورش است و از آنجا که نظام آموزش و پرورش ایران متمرکز و برنامه، کتاب و معلم محورهای اساسی آموزش و یادگیری هستند و با توجه به آن که در بسیاری از موارد، کتاب درسی تنها رسانه آموزشی است که در اختیار معلم قرار دارد و فرآیند تدریس و یادگیری تنها با اتکا به محتوای برنامه درسی، انواع ارزشیابی‌های تحصیلی، آزمون‌ها و گزینش‌های متعدد بر مبنای محتوای کتاب‌های درسی صورت می‌پذیرد، کتاب به منزله برنامه آموزشی جای تتبع فراوان دارد. بنابراین محتوای مطلوب کتاب‌های درسی می‌تواند دانش‌آموزان را به چالش فکری وادارد و از جمود فکری و ذهنی رها سازد و پاسخ‌گوی نیازمندی‌های عصر جدید انسان‌ها باشد (آقازاده، ۱۳۸۵). از جمله کتاب‌های درسی می‌توان به تعلیمات دینی اشاره کرد که نقش اساسی در پرورش روحیه جستجوگری و تفکر انتقادی دارد (Greco, 2000). با توجه به اهمیت تربیت دینی در مقاطع گوناگون تحصیلی، محتوای مواد آموزشی دینی باید متناسب با شرایط سنی و پاسخ‌گوی نیازهای دینی دانش‌آموزان باشد (ستایش، ۱۳۸۵). از جمله روش‌هایی که می‌توان برای دستیابی به محتوایی مطلوب در کتب درسی از آن استفاده کرد، روش تحلیل محتوا (Content Analysis) است. لذا کمک می‌کند تا مفاهیم، اصول، نگرش‌ها و باورهای مندرج در کتاب، بررسی عملی و با اهداف برنامه درسی مقایسه و ارزیابی شوند.

در تحلیل محتوای کتاب درسی، اغلب از دو تکنیک کلی، فرمول‌های خوانایی (Readability Formulas) و ابزارهای فهرستی یا چک لیستی

(Checklist instruments) که هر تکنیک از تعدادی روش مختلف تشکیل یافته، استفاده می‌گردد. به طور خلاصه، فرمول خوانایی درجه پیچیدگی زبانی مثل متن کتاب یا درجه خوانایی سایر متون را تعیین می‌نماید. این فرمول به وسیله تجزیه و تحلیل متن کتاب به اندازه‌گیری درجه خوانایی می‌پردازد. این تجزیه و تحلیل به ویژه بر روی واژگان، عبارات و بندهای یک نوشته متمرکز می‌شود و با شمارش آنها (کلمه‌ها و جمله‌ها) و استفاده از فرمول و رابطه‌ای مشخص، میزان و درجه سختی یا درجه تناسب متن با سن کلاسی یا سطح توانایی خواندن متن را مشخص می‌سازد (جعفری هرندی و همکاران، ۱۳۸۷). به جز روش گانینگ که در این پژوهش بدان پرداخته شده است، فرمول‌هایی مانند Fkesh و Frt (Obery, 1991) نیز برای سنجش میزان خوانایی به کار می‌روند تا مشخص شود که در تجزیه متن کتاب یعنی تحلیل روی واژگان، عبارات و بندهای آن و با شمارش آنها (کلمه‌ها و جمله‌ها) و نیز استفاده از فرمول، چه رابطه‌ای میان درجه سختی یا درجه تناسب متن کتاب هدیه‌های آسمانی چهارم و پنجم ابتدایی ایران با سن کلاسی وجود دارد و یا دشواری متن کتاب هدیه‌های آسمانی به چه میزان با سطح توانایی خواندن دانش‌آموزان تناسب دارد.

ایمانی و مظفر (۱۳۸۳) در پژوهشی بدین نتیجه رسیدند که ضریب درگیری دانش‌آموزان با محتوای کتاب تعلیمات دینی ۴۱٪ و با کتاب هدیه‌های آسمانی و کتاب کار ۱/۲ است. بر این اساس، کتاب جدید موجب درگیری بیشتر دانش‌آموزان با محتوا شده و کتاب قبلی ضریب درگیری پایینی داشته است. ناجی (۱۳۸۱) بر اساس روش‌های تحلیل محتوای فرای، فلش، گانینگ، مک لاگین، ویلیام رومی و مدل طراحی و طبقه بندی هدف‌های آموزشی مریل به این نتیجه رسیده است که محتوای کتاب دارای دشواری خوانایی است. همچنین آل افروز (۱۳۹۰) نشان می‌دهد که ۲۵ درصد از اشعار فارسی پایه سوم با توان ذهنی دانش‌آموزان شهر تهران تناسب دارد (به نقل از دینانی، ۱۳۷۹) و نیز در پژوهشی دیگر شیخ زاده (۱۳۸۷) نشان می‌دهد که سطح خوانایی میان بخش‌های اول و وسط کتاب چهارم تفاوت محسوسی دارد و هر دو متن در سطحی

فرمول رودولف فلش که در آن به تعداد هجاها و تعداد کلمات در هر جمله توجه شده است (فلش، ۱۹۸۴). نتیجه نهایی این گونه شد که شیوه‌های ساده تولید مواد خواندنی برای نوسوآدان بزرگسال، شیوه‌های جذب نوسوآدان را به کتابخانه و راه‌های حفظ و تداوم سواد و جلوگیری از بازگشت به بی‌سوادی را تبیین کرده است. هدف از انجام این پژوهش، پرداختن به مقایسه سطح خوانایی کتاب‌های هدیه‌های آسمانی چهارم و پنجم ابتدایی بر اساس روش گانینگ است.

روش پژوهش

روش پژوهش از نوع تحلیل محتوا است که از روش گانینگ (۲۰۰۳) جهت تعیین شاخص سطح خوانایی استفاده شده است. شاخص سطح خوانایی گانینگ به شیوه‌ای است که در آن به متوسط تعداد واژگان در هر جمله و کلمات بیشتر از سه هجا توجه شده است. لیتیچ (۱۹۸۷) و فلش (۱۹۸۴) با این روش کار کرده‌اند که گانینگ در سال ۲۰۰۳ تغییراتی در آن داده است. اکنون با توجه به هدف در نظر گرفته شده برای انجام این پژوهش، از روش گانینگ استفاده می‌شود. در این روش دو عامل زبانی طول واژه و طول جمله محاسبه می‌شود و در آن واژگان دشوار شامل آن کلماتی هستند که از چهار یا بیش از چهار هجا تشکیل شده‌اند که نحوه محاسبه آن به شرح زیر است:

انتخاب نمونه: یک نمونه صد واژه‌ای از ابتدا، وسط و آخر متن در نظر می‌گیریم.

تعداد جملات نمونه را می‌شماریم و طول متوسط جملات را از طریق تقسیم تعداد واژه‌ها بر تعداد جمله‌های کامل هر نمونه محاسبه می‌کنیم.

واژگان چهار هجایی یا بیش از چهار هجا را می‌شماریم تا تعداد کلمه‌های دشوار مشخص شود. اسامی خاص جزو شمارش محسوب نمی‌شوند.

تعداد واژگان دشوار (چهار هجا یا بیش از آن) را با طول متوسط جملات جمع و عدد حاصل را در $0/4$ ضرب می‌کنیم. این محاسبات را در مورد دو نمونه دیگر نیز تکرار می‌کنیم.

بالتر از سطح توانایی دانش‌آموزان چهارم قرار دارد. همچنین بین سطح خوانایی بخش دوم و سوم کتاب پنجم تفاوت وجود داشت و هر دو متن از این نظر بالاتر از سطح دانش‌آموزان قرار گرفته و دارای میزان بالایی از دشواری خوانایی است.

شکوهِ (۱۳۸۲) در تحقیقی نشان می‌دهد که مؤلفان به هدف‌های سطح دانش و فهمیدن توجه بیشتری داشته داشته‌اند، در حالی که باید بر کاربرد یافته‌ها تأکید بیشتری صورت گیرد. منطقی (۱۳۸۸) در پژوهشی که مؤلفه‌های پاسخ به نیازهای اجتماعی و نیازهای عاطفی - روانی دانش‌آموزان در آن مورد توجه قرار گرفته است، و نیز موسی پور (۱۳۶۹) نشان می‌دهند که هیچ یک از کتب از جهت ضریب درگیری دانش‌آموز در متن، پرسش‌ها دارای شاخص مناسبی نبودند، بنابراین از شیوه ارائه فعال در حد مطلوب استفاده نشده بود. رضایی (۱۳۸۰) در پژوهشی بیان می‌کند که محتوای کتاب‌های دینی دوره ابتدایی با توجه به اهداف آموزشی دینی، نیازها و شرایط جامعه و عوامل مؤثر در یادگیری انتخاب شده است. اما با توجه به اهمیت موضوع درس دینی انتخاب و سازماندهی نشده است. ذوالفقاری (۱۳۸۲) در مطالعه‌ای نشان می‌دهد که میانگین نمرات مهارت نوشتن، نحوی و گوش دادن دانش‌آموزانی که با کتاب جدید آموزش دیده‌اند، با میانگین نمرات دیگر دانش‌آموزان تفاوتی اساسی ندارد و بین میانگین نمره‌های مفاهیم ارزشی و نگرشی در دو شیوه تحصیلی قدیم و جدید نیز تفاوت اساسی وجود ندارد. حسینی نسب (۱۳۷۷) نیز بر اساس ملاک‌های قدرت خوانایی، ضریب درگیری، توالی مفاهیم، ویژگی‌های ظاهری، تطابق تصاویر با متن و کیفیت تصاویر نشان می‌دهد که رنگ‌های شاد و متنوع و استفاده از تصاویر، شاخص‌های برتر این کتاب‌هاست. آل افروز (۱۳۹۰) در پژوهشی سطح خوانایی روش گانینگ (۲۰۰۳) را به شکل زیر تعیین نموده است:

شاخص سطح خوانایی گانینگ در متوسط تعداد واژگان در هر جمله و کلمات بیشتر از سه هجا توجه شده است. نمودار ادوارد فرای که تعداد جملات هر نوشته را مورد توجه قرار داده است.

میانگین نتایج هر سه نمونه را محاسبه می‌کنیم (گانینگ، ۱۹۵۲).

(Grade Level = .4 (average sentence length + hard words

Gunning grade = $\frac{0.4}{4} \times$ (کلمات تعداد/تعداد جملات)

در مرحله ششم، بر اساس نظر یارمحمدیان (۱۳۷۷)، سطح خوانایی متن با شاخص‌های گانینگ مقایسه می‌شود. درجه‌های شاخص گانینگ معادل کلاس‌های آموزش رسمی است. به این صورت که اعداد ۲، ۳، ۴ و ... معادل کلاس‌های دوم، سوم، چهارم و ... است. اگر دشواری متن کتاب مطابق با توانایی دانش‌آموزان باشد، سطح خوانایی کتاب برابر با سطح توانایی دانش‌آموزان است. برای مثال، اگر سطح خوانایی کتاب هدیه‌های آسمانی چهارم برابر با عدد ۵ باشد، دشواری متن کتاب نیز برابر با سطح توانایی دانش‌آموزان همان پایه است. اما اگر عدد محاسبه شده بالاتر از این عدد باشد، نشان دهنده دشواری بودن کتاب؛ و پایین بودن عدد محاسبه شده نشانه آسان بودن آن برای دانش‌آموزان همان پایه است.

جامعه این پژوهش کل محتوای آموزشی کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم و پنجم ابتدایی را شامل می‌شود. بدین ترتیب موضوع مورد مطالعه کتاب هدیه‌های آسمانی چهارم ابتدایی شامل ۲۳ درس در ۸۰ صفحه و کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم ابتدایی دربرگیرنده ۲۳ درس در ۱۰۳ صفحه است. جامعه تحقیق و نمونه و روش نمونه‌گیری شامل تحلیل محتوا بر اساس سطح خوانایی گانینگ ۱۰ درصد از بخش‌های اول، وسط و آخر کتاب‌های هدیه‌های آسمانی چهارم و پنجم در بر می‌گرفت. در این روش تلاش شد که انتخاب صفحه‌ها از متن کتاب باشد. سپس از هر کدام از قسمت‌ها اعم از قسمت اول، وسط و آخر صد واژه به صورت جداگانه انتخاب شد.

مقوله رده‌هایی هستند که هر یک مجموعه‌ای از عناصر را که از نظر عمق و شکل ویژگی‌های مشترکی دارند، در خود جای می‌دهند. به زعم جعفری هرنندی (۱۳۸۷) معیار مقوله سازی، به هدف هر پژوهش بستگی دارد. در این پژوهش مقوله‌ها بر اساس معیار ترکیب واژگان انتخاب و به ترتیب زیر ارائه می‌شوند:

همه واژگان موجود در سه نمونه صد واژه‌ای در بخش‌های اول و دوم و سوم کتاب هدیه‌ها. واژگان چهار و بیشتر از چهار هجایی در سه نمونه صد واژه‌ای بخش‌های اول و دوم و سوم کتاب. جملات کامل در سه نمونه صد واژه‌ای در بخش‌های اول و دوم و سوم کتاب هدیه‌ها.

در این مرحله باید تمام عناصر محتوا را که به مقوله‌ها مربوط می‌شوند، طبقه بندی کرد. برای این کار لازم است واحدهای ضابط (کوچک‌ترین بخش محتوا که بسامد آن شمارش می‌شود مثل واژه) و واحدهای متن (بزرگ‌ترین بخش محتوا که ویژگی یک واحد ضابط را مشخص می‌سازد مانند عبارت) از یکدیگر تشخیص داده شوند. پس واحد ضابط واحد پیچیده‌ای است که می‌تواند در قالب یک واژه، یک یا چند عبارت مطرح شود؛ بر عکس، یک عبارت ممکن است شامل چند مضمون باشد. پس از انتخاب واحدهای طبقه بندی، این واحدها شمرده می‌شوند. طبقه بندی پاسخ‌هایی که به یک پژوهش داده شده، رمزگذاری نام دارد. واحد تجزیه و تحلیل در این پژوهش، جمله و واژه است. کلمه واحد معنادار، واقعی و کوچک‌ترین جزء تحلیل است. جمله نیز در حکم واحد ثبت، مورد استفاده تحلیل گر قرار می‌گیرد (یارمحمدیان، ۱۳۷۷). نحوه شمارش واحدها در مرحله بعد مشخص می‌گردد تا رمزگذارها بتوانند بر اساس آن به شمارش بپردازند. تجزیه و تحلیل و یافته‌های به دست آمده با روش‌های گوناگونی انجام می‌شود. برخی از این روش‌ها عبارتند از تحلیل فراوانی، همبستگی و تحلیل جهت گیری؛ که در این پژوهش از روش فراوانی استفاده شده است. زیرا تحلیل فراوانی، بیشتر وسعت اهمیت عناصر مورد نظر در محتوا را ممکن می‌سازد. یک نمونه آماری پژوهش در جدول شماره ۱ آمده است.

نمونه آماری این پژوهش شامل ۶ نمونه صد واژه‌ای از قسمت‌های اول، دوم و سوم کتاب‌های هدیه‌های آسمانی پایه چهارم و پنجم ابتدایی انتخاب شده بود. در این بخش به ویژگی‌های یکی از دروس انتخابی مربوط به بخش دوم کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم می‌پردازیم که در جدول شماره ۲ ارائه می‌شود.

یافته‌های پژوهش

بر اساس روش گانینگ، ابتدا تعداد واژگان و جملات کامل، طول متوسط جملات و تعداد واژگان دشوار (کلمات ۴ هجایی) سپس میزان خوانایی را محاسبه می‌کنیم. در جدول شماره ۳ خلاصه‌ای از بخش‌های انتخاب شده از کتاب‌های پایه چهارم ارائه می‌شود.

در این قسمت پس از ارائه فرضیه‌های پژوهش، نتایج به دست آمده را با توجه به نتایج قبلی ارائه می‌کنیم:
فرضیه ۱: بین سطح خوانایی هر یک از بخش‌های کتاب هدیه‌های آسمانی پایه‌های چهارم ابتدایی تفاوت وجود دارد.

جدول ۱- نمونه آماری پژوهش

پایه	نمونه بخش اول	نمونه بخش دوم	نمونه بخش سوم
چهارم	درس ۲، شامگاه پاییزی (صفحه ۶ - ۷)	درس ۱۲: زنگ انشاء (صفحه ۴۲ - ۴۵)	درس ۲۲: آرزوی بزرگ من (صفحه ۷۷ - ۷۹)
پنجم	درس ۲، خورشید و چاه (صفحه ۱۶ - ۱۹)	درس ۱۴، ... (صفحه ۶۸ - ۷۰)	درس ۲۳، بهترین روز (صفحه ۱۰۰ - ۱۰۲)

جدول ۲- آمار توصیفی مربوط به درس ۱۲، زنگ انشاء
از کتاب هدیه‌های آسمانی چهارم ابتدایی

تعداد واژگان	۱۰۰
تعداد جملات کامل	۱۸
طول متوسط جملات	۵/۵۵
تعداد واژگان دشوار	۶
میزان خوانایی	۴/۶۲

جدول ۳- نتایج مربوط به سطح خوانایی کتاب پایه چهارم

بخش‌های کتاب	تعداد واژگان	تعداد جملات کامل	طول متوسط جملات	تعداد واژگان دشوار	میزان خوانایی گانینگ (G)
بخش اول	۱۰۰	۱۸	۵/۵۵	۴	۴/۲۲
بخش دوم	۱۰۰	۱۸	۵/۵۵	۶	۴/۶۲
بخش سوم	۱۰۰	۱۲	۸/۳۳	۷	۵/۷۳

فرضیه ۲: بین سطح خوانایی هر یک از سه بخش کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم ابتدایی تفاوت وجود دارد. یافته‌های به دست آمده در جدول شماره ۴ ارائه شده است. میزان خوانایی به دست آمده از بخش اول کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم ۸/۴ و در بخش دوم این میزان ۶/۱ به دست آمده است که هر دو مقدار به دست آمده بالاتر از سطح توانایی دانش‌آموزان پایه پنجم است. همچنین تفاوت مشاهده شده بین قسمت‌های اول و سوم که به ترتیب ۸/۴ و ۵/۴۶ به دست آمده معنادار است و میزان آنها بالاتر از سطح توانایی دانش‌آموزان این مقطع است. تفاوت مشاهده شده میان بخش میانی و بخش سوم نیز قابل مشاهده است بدین ترتیب که در بخش میانی میزان خوانایی ۶/۱ و در بخش سوم، این میزان ۵/۴۶ به دست آمده است.

در این قسمت ارتباط بخش اول و میانی و بخش میانی و سوم و بخش اول و سوم مورد بررسی قرار گرفته است. طبق بررسی انجام شده، در بخش اول و دوم کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم میزان خوانایی به ترتیب ۴/۲۲ و ۴/۶۲ به دست آمده است. تفاوت مشاهده شده در بخش اول و دوم کتاب محسوس نیست اما دو متن در سطحی بالاتر از سطح توانایی دانش‌آموزان پایه چهارم قرار دارد. همچنین میان سطح خوانایی بخش اول و سوم این کتاب تفاوت محسوس است و سطح خوانایی در بخش اول ۴/۲۲، در حالی که در بخش سوم ۵/۷۳ است. بنابراین در این مقایسه نیز نتیجه حاصل، نشان دهنده بالا بودن سطح میزان خوانایی از سطح توانایی دانش‌آموزان است. در مقایسه بین بخش دوم با بخش سوم نیز تفاوت محسوسی مشاهده شد؛ به طوری که سطح خوانایی در بخش دوم ۴/۶۲ و در بخش سوم ۵/۷۳ است.

جدول ۴- نتایج مربوط به سطح خوانایی کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم

بخش‌های کتاب	تعداد واژگان	تعداد جملات کامل	طول متوسط جملات	تعداد واژگان دشوار	میزان خوانایی گانینگ (G)
بخش اول	۱۰۰	۱۰	۱۰	۱۴	۸/۴
بخش میانی	۱۰۰	۱۶	۶/۲۵	۹	۶/۱
بخش سوم	۱۰۰	۱۵	۶/۶۶	۷	۵/۴۶

جدول ۵- میانگین سطح خوانایی نمونه‌های صد واژه‌ای کتاب‌های هدیه‌های آسمانی چهارم و پنجم ابتدایی

بخش‌های کتاب	کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم	کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم
نمونه صد واژه‌ای اول	۴/۲۲	۸/۴
نمونه صد واژه‌ای دوم	۴/۶۲	۶/۱
نمونه صد واژه‌ای سوم	۵/۷۳	۵/۴۶
میانگین سه نمونه	۴/۸۵	۶/۶۵

بر اساس مدل مفهومی گانینگ است. برای دست یافتن به این هدف نتایج در قالب چند فرضیه مطرح و به بررسی آنها پرداخته شده است. نتایج حاصل از بررسی فرضیه اول که به تفاوت بین سطح خوانایی هر یک از بخش‌های کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم ابتدایی پرداخته است، نشان می‌دهد که سطح میزان خوانایی به دست آمده از سطح توانایی دانش‌آموزان بالاتر بوده و مقایسه بخش‌های اول و دوم و سوم کتاب حاکی از وجود تفاوت محسوس میان بخش‌های دوم (۴/۶۲) و سوم کتاب (۵/۷۳) است. در پژوهش‌های قبلی که پیرامون سطح خوانایی کتب درسی دوره ابتدایی انجام شده است نیز نتایج در جهت تأیید یافته‌های تحقیق ما به دست آمده است مانند تحقیق شیخ زاده (۱۳۸۷) که درباره میزان سطح خوانایی در کتاب‌های «بخوانیم» پایه چهارم و پنجم ابتدایی صورت گرفته است. بدین صورت که سطح خوانایی میان بخش‌های اول و وسط کتاب به گونه‌ای محسوس متفاوت بود و هر دو متن در سطحی بالاتر از سطح توانایی دانش‌آموزان چهارم قرار داشت.

در فرضیه دوم تفاوت بین سطح خوانایی هر یک از سه بخش کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم بررسی شد. یافته‌ها نشان دادند که هر دو مقدار به دست آمده برای بخش‌های اول (۸/۴) و دوم (۶/۱) کتاب، بالاتر از سطح توانایی دانش‌آموزان پایه پنجم است. همچنین میزان به دست آمده برای بخش‌های اول (۸/۴) و سوم (۵/۴۶) نیز بالاتر از سطح توانایی دانش‌آموزان این مقطع است. بنابراین می‌توان گفت علاوه بر اینکه میزان سطح خوانایی این کتاب از سطح توانایی دانش‌آموزان بالاتر است، اصل توالی ساده به دشوار نیز در آن رعایت نشده است. طبق نتایج پژوهش شیخ زاده (۱۳۸۷) در مورد کتاب فارسی پایه پنجم نیز، بین سطح خوانایی بخش دوم و سوم کتاب تفاوت وجود داشت و هر دو متن از نظر سطح خوانایی بالاتر از سطح توانایی دانش‌آموزان بود. تحقیق تواره، مونسی و ابراهیمی (۱۳۸۶) نشان داد که سطح خوانایی و اصل توالی ساده به مشکل در کتاب «بخوانیم» چاپ جدید، از کتاب فارسی قدیم مناسب‌تر است. اما در همین راستا عریضی و عابدی در سال ۱۳۸۲ به بررسی محتوای کتاب‌های درسی دوره

فرضیه ۳: بین سطح خوانایی کتاب‌های هدیه‌های آسمانی چهارم ابتدایی با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان تناسب وجود دارد. در این راستا، سطح خوانایی در بخش اول کتاب ۴/۲۲ است که این مقدار در سطح دانش‌آموزان بالاتر از کلاس چهارم قرار دارد. در بخش میانی و سوم کتاب نیز نتایج نشانگر عدم تناسب سطح کتاب با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان است.

فرضیه ۴: بین سطح خوانایی کتاب هدیه‌های آسمانی پنجم ابتدایی با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان تناسب وجود دارد. سطح خوانایی در بخش اول، دوم و سوم کتاب به ترتیب عبارت است از ۸/۴، ۶/۱، ۵/۴۶، که در هیچ کدام از این بخش‌ها سطح خوانایی متناسب با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان نیست. زیرا عدد ۸/۴ که در بخش اول به دست آمده برابر با دانش‌آموزانی است که ۸ سال درس خوانده‌اند. سطح خوانایی در بخش وسط برابر با ۶/۱ و از نظر سطح خوانایی در سطحی بالاتر از پنجم ابتدایی است. بنابراین سطح خوانایی در بخش وسط کتاب هدیه‌های آسمانی پنجم مناسب سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان در این سطح سنی نیست. این نتیجه برای بخش آخر نیز صادق است.

فرضیه ۵: بین سطح خوانایی کتاب‌های هدیه‌های آسمانی پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی از نظر تناسب با سطح سنی دانش‌آموزان تناسب وجود دارد. جدول شماره ۵ نشان دهنده سطوح خوانایی بخش‌های متفاوت دو کتاب هدیه‌های آسمانی پایه‌های چهارم و پنجم است.

میانگین سطوح مختلف کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم ۴/۸۵ و این میانگین برای پایه پنجم ۶/۶۵ به دست آمده است. این نتایج نشانگر تفاوت سطوح خوانایی این دو کتاب از نظر تناسب با سطوح سنی و درک و فهم آنهاست. بر این اساس این نتیجه حاصل می‌شود که متن‌های این دو کتاب از نظر سطح خوانایی بالاتر از سطوح پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی قرار دارند و متناسب با سن و درک و فهم دانش‌آموزان این دو پایه نیستند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر، پرداختن به مقایسه سطح خوانایی کتاب‌های هدیه‌های آسمانی چهارم و پنجم ابتدایی

منابع

- آل افروز، مرجان (۱۳۹۰). تعیین سطح خوانایی نوشته خواندنی‌های نوسوادان و مراکز تولید و نشر آن، <http://mohajer1359.blogfa.com/post-26.aspx.20/04/2011.9/2/1390>.
- آقازاده، محرم. (۱۳۸۵). نگاهی به نقش زبان در تعلیمات دینی، فصلنامه تربیت اسلامی، سال اول، شماره ۲، ۲۰ - ۷.
- ایمانی و مظفر. (۱۳۸۳). تحلیل محتوای کتاب هدیه‌های آسمانی و کتاب کار در مقایسه با تعلیمات دینی پایه دوم ابتدایی، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، سال سوم، شماره ۱، ۱۳۲ - ۱۱۵.
- تواره، مناف، ابراهیمی، کمال و مونس، سلیم (۱۳۸۵). تحلیل سطح خوانایی محتوای کتاب بخوانیم و فارسی قدیم پایه اول ابتدایی، ارومیه: دانشگاه آزاد اسلامی.
- جعفری هرنندی، رضا و همکاران. (۱۳۸۷). تحلیل محتوا روشی پر کاربرد در مطالعات علوم اجتماعی، رفتاری و انسانی با تأکید بر تحلیل محتوای درسی، فصلنامه حوزه و دانشگاه، سال ۱۴، شماره ۵۵، ۵۸ - ۳۳.
- حسینی نسب، داوود. (۱۳۷۷). تحلیل محتوای کتب درسی فارسی دوره ابتدایی، تبریز: دانشگاه تبریز.
- دیانی، محمد حسین (۱۳۷۹). سه فرمول برای تشخیص سطح خوانایی نوشته‌های ویژه نوسوادان بزرگسال، طرح پژوهشی، تهران: اداره آموزش و پرورش.
- ذوالفقاری، حسن و همکاران. (۱۳۸۵). کتاب تدریس معلم، تهران: اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های فارسی.
- رضایی، معرفت. (۱۳۸۰). بررسی عوامل مؤثر در تعیین محتوای کتاب‌های تعلیمات دینی دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان استان آذربایجان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ستایش، حسن. (۱۳۸۵). ساختار محتوای کتاب درسی دانشگاهی با رویکرد کاوش - محور در کتاب درسی دانشگاهی: ساختار و ویژگی‌ها (جلد اول)، اولین همایش بین‌المللی کتاب درسی دانشگاهی، انتشارات سمت، ۳۸۹ - ۳۷۰.

ابتدایی بر اساس انگیزه پیشرفت و مؤلفه‌های آن البته با روش ویلیام رومی پرداخته‌اند و نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان داده است که کتاب‌های فارسی، دینی و قرآن تا حدودی دارای انگیزه پیشرفت هستند.

در فرضیه سوم، تناسب بین سطح خوانایی کتاب هدیه‌های آسمانی پایه چهارم ابتدایی با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان مورد آزمون قرار گرفت و نتایج نمایانگر آن بود که سطح خوانایی در بخش اول کتاب ۴/۲۲ است که این مقدار در سطح دانش‌آموزان بالاتر از کلاس چهارم قرار دارد. در بخش میانی و سوم کتاب نیز نتایج نشانگر عدم تناسب سطح کتاب با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان است. کرم افروز (۱۳۷۲) نیز در پژوهشی که پیرامون اشعار کتاب فارسی پایه سوم دبستان انجام داد به این نتیجه رسید که اشعار این کتاب تا ۲۵ درصد با توان ذهنی دانش‌آموزان تناسب دارد. همچنین اشعار کتاب فارسی سال چهارم دبستان ۵۰ درصد با توان ذهنی دانش‌آموزان این پایه متناسب است.

فرضیه چهارم تناسب بین سطح خوانایی هدیه‌های آسمانی پایه پنجم ابتدایی را با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان می‌سنجد و نتایج به دست آمده از آزمون این فرضیه نشان می‌دهد که سطح خوانایی در هیچ یک از بخش‌های اول، دوم و سوم متناسب با سطح سنی و درک و فهم دانش‌آموزان نیست. تحقیق ناجی (۱۳۸۱) با یافته‌های این پژوهش همسو است، زیرا این نتایج که بر اساس روش‌های فرای، فلش و گانینگ انجام شده، بیانگر دشواری خوانایی مطالب کتاب تعلیمات دینی سوم دبستان و بالاتر بودن سطح کتاب از سطح فهم و درک دانش‌آموزان است. نتایج حاصل از بررسی فرضیه پنجم نیز نشان می‌دهد که میان سطوح خوانایی این دو کتاب از نظر تناسب با سطوح سنی و درک و فهم تفاوت وجود دارد. در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان گفت که متن‌های این دو کتاب از نظر سطح خوانایی در سطحی بالاتر از سطوح پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی قرار دارند و با سن و درک و فهم دانش‌آموزان این دو پایه متناسب نیستند.

Uni:prees.http://etcweb.princeton.edu/CampusWW/Companion/mathematics.html.12/4/2011.

Greco, J. (2000). Putting skeptics in their place: the nature of skeptical arguments and their role in philosophical inquiry, Cambridge Studies in Philosophy: Cambridge University Press.

Obery, A. A. (1991). "Curriculum decisions". The international encyclopedia of curriculum, New York: Pergamon Press.

Gunning, R. 1952. The technique of clear writing, New York: McGraw-Hill.

شکوهی، راحله. (۱۳۸۲). تحلیل کتاب فارسی جدید دوم ابتدایی بر مبنای طبقه بندی اهداف آموزشی در حیطه بلوم، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه تربیت معلم.

شیخ زاده، مصطفی. (۱۳۸۷). تحلیل محتوای سطح خوانایی کتاب‌های بخوانیم چهارم و پنجم ابتدایی بر اساس شاخص سطح خوانایی گانینگ. فصلنامه مطالعات برنامه درسی، سال سوم، شماره ۹، ۱۰۸ - ۸۴.

عریضی، احمد رضا و عابدی، احمد. (۱۳۸۲). تحلیل محتوای کتاب‌های دوره ابتدایی بر حسب سازه انگیزه پیشرفت، تهران: شورای تحقیقات آموزش و پرورش.

کرم افروز، محمد (۱۳۷۲). بررسی تناسب اشعار کتاب فارسی سوم و چهارم و پنجم دبستان با توان ذهنی دانش‌آموزان این پایه‌ها در شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه تربیت معلم.

موسی پور، نعمت الله. (۱۳۷۰). ارزشیابی شیوه ارائه محتوای کتاب تعلیمات دینی مقطع ابتدایی با استفاده از روش ویلیام رومی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه تربیت معلم.

منطقی مرتضی. (۱۳۸۸). تحلیل محتوای کتاب‌های دینی سوم راهنمایی از منظر پاسخ به نیازهای عاطفی - روانی و اجتماعی دانش‌آموزان، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، سال هشتم، شماره ۲۶.

ناجی، جمیله سادات. (۱۳۸۱). بررسی و تحلیل محتوای کتاب تعلیمات دینی سال سوم ابتدایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد خوارسگان.

یارمحمدیان، محمد حسین. (۱۳۷۷). اصول برنامه ریزی درسی، تهران: انتشارات یادواره کتاب.

Flesh, Radolph, (1984) International who's who of authors and writers, Europe Publications, Taylor & Francis Group, 2003 - Biography & Autobiography - 640 pages Volume 19.

Gunning, Robert C. (2003) Mathematics has been prominent in the Princeton curriculum since the founding of the College. In 1760. From Alexander Letch, (1978) A Princeton Companion, copyright. Princeton.